

**Groddjur och
infrastruktur**

Seminarium 29/11 2017
Norra Latin, Stockholm

**Att anlägga grodpassager
– erfarenheter från
planering, projektering
och byggande**

TRAFIKVERKET

Mats Lindqvist
Miljöspecialist/ekolog
Underhåll, Teknik & Miljö
2017-11-29

Groddjurspassage på enskild väg vid Nääs – Öijared, den första grodpassagen i Sverige

Det är något med groddjur ...

RÄDDNINGSVÄRD.

Pojke räddar Piperskärrspaddor

VÄSTERVIK: Hugo Frisell, 7 år, har ett viktigt jobb att utföra – att rädda utsatta paddor i Piperskärr utanför Västervik.

Varje kväll flyttar han paddor som kommit upp på vägen till en säkrare plats, skriver Västerviks-Tidningen.

Med den enkla, men effektiva, utrustningen reflexväst och korg har han lyckats rädda upp till 100 paddor från trafikdöden på en kväll.

– Det är inte så många ungar, mest mammor och pappor, berättar Hugo. (TT)

a-p
2012-04-01

Huvudsakligen två situationer

- Byggande av ny väg eller större ombyggnad (Investeringsprojekt)
- Insatser på befintligt vägnät där groddjursåtgärder är den enda åtgärden (projekt inom Underhåll, finansieras via särskilda miljömedel, riktade fysiska miljöåtgärder SINVM)

➔ Riktlinje Landskap, TEMA-blad, "VGU – Anpassat regelverk"

TEMA-blad

Foto: Mats Lindqvist

Groddjur kan drabbas hårt av vägar och järnvägar då de dels utgör barriärer i landskapet, dels innebär hög dödlighet och dels kan förstöra viktiga livsmiljöer för groddjur.

En tredjedel av alla groddjursarter hotas av utrotning i världen framförallt på grund av förlust av livsmiljöer. I Sverige finns 13 groddjursarter varav två är salamandrar, tre är paddor och de övriga åtta är grodor. Flest arter finns i södra Sverige. Vanlig groda, vanlig padda och åkergroda återfinns i stort sett i hela landet.

Länk: https://trafikverket.ineko.se/Files/sv-SE/19323/Ineko.Product.RelatedFiles/100837_temablاد_natur_groddjur.pdf

Planering

Bristanalys 2010 i TRV Region Väst

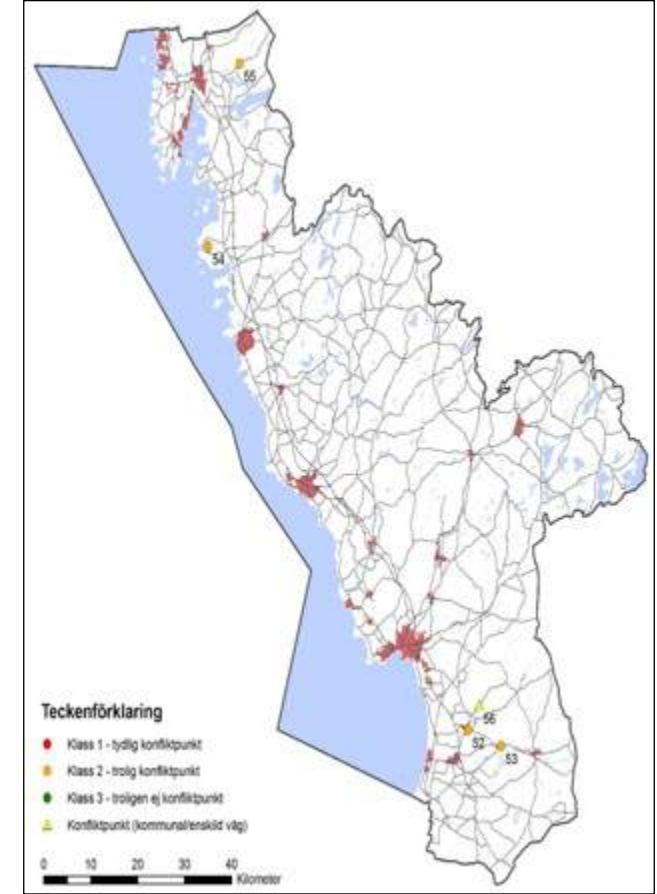
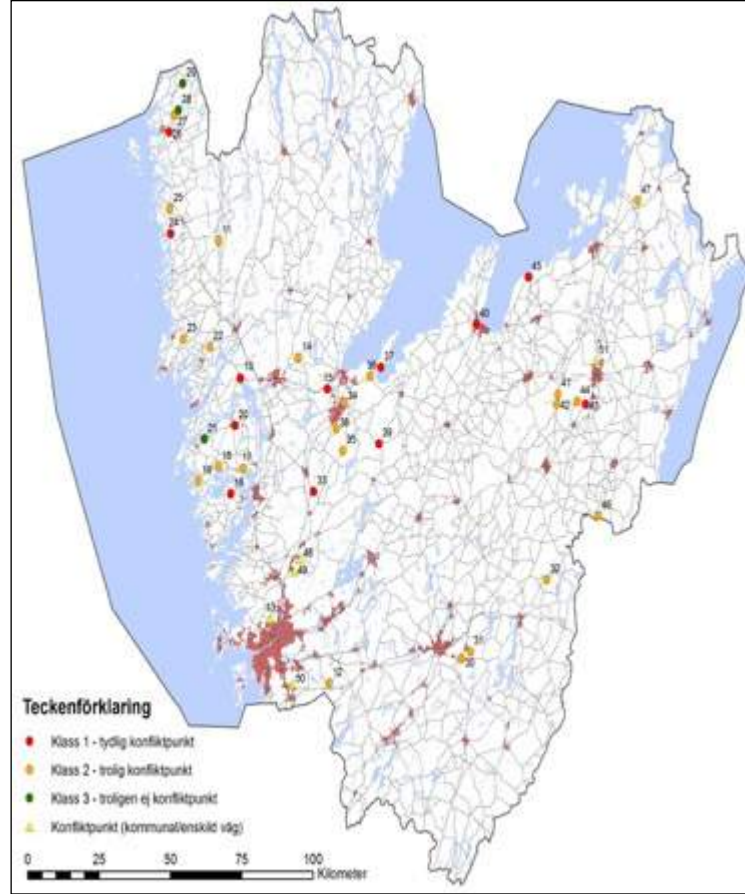
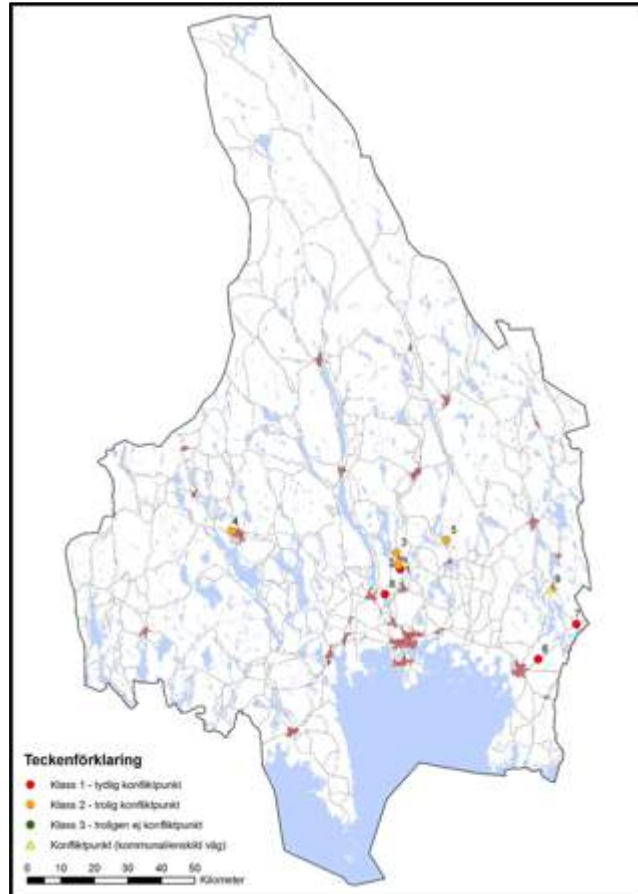
- Fas 1: Tips och kända konfliktpunkter, ev teoretisk analys (GIS)
- Fas 2: Undersök varje objekt noggrant, avgränsa konfliktområdet och fastställ nivån.

Tydliga konfliktpunkter

Troliga konfliktpunkter

Troligen ej konfliktpunkter

Fas 1: Bristanalys Region Väst

Alla presumtiva objekt besöktes i fält

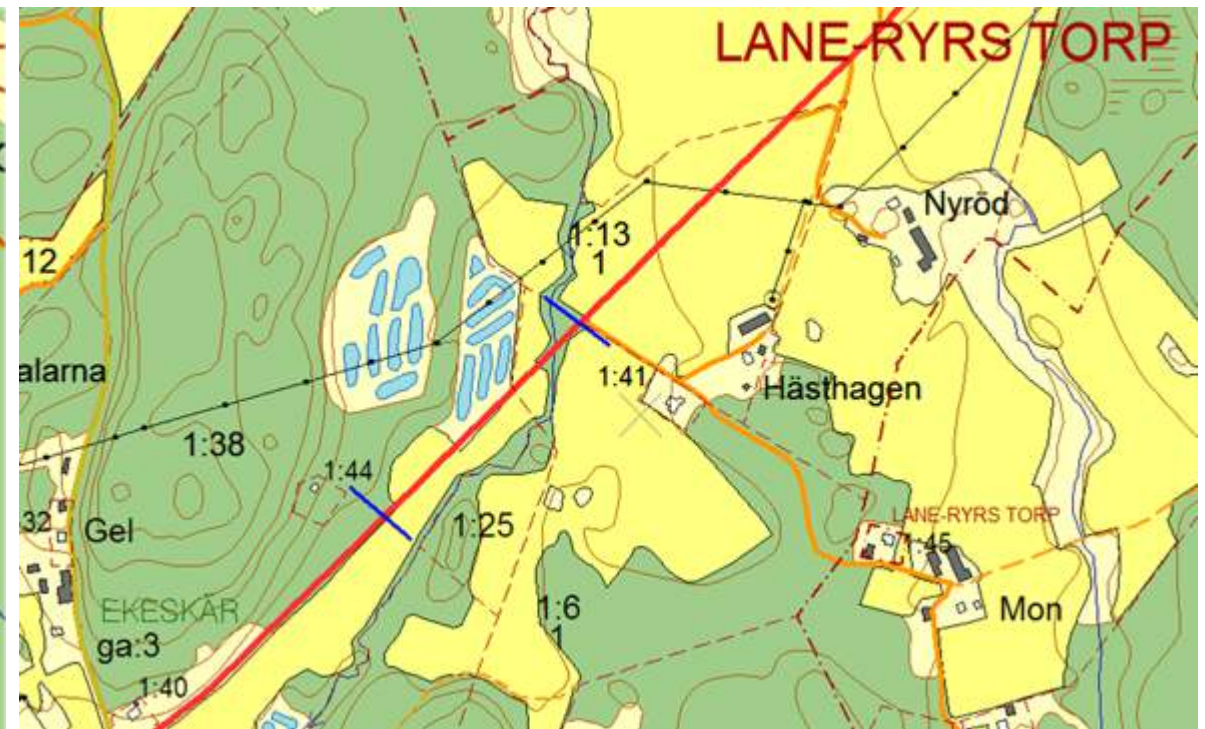
Klassisk konflikt

Ibland är det inte helt tydligt

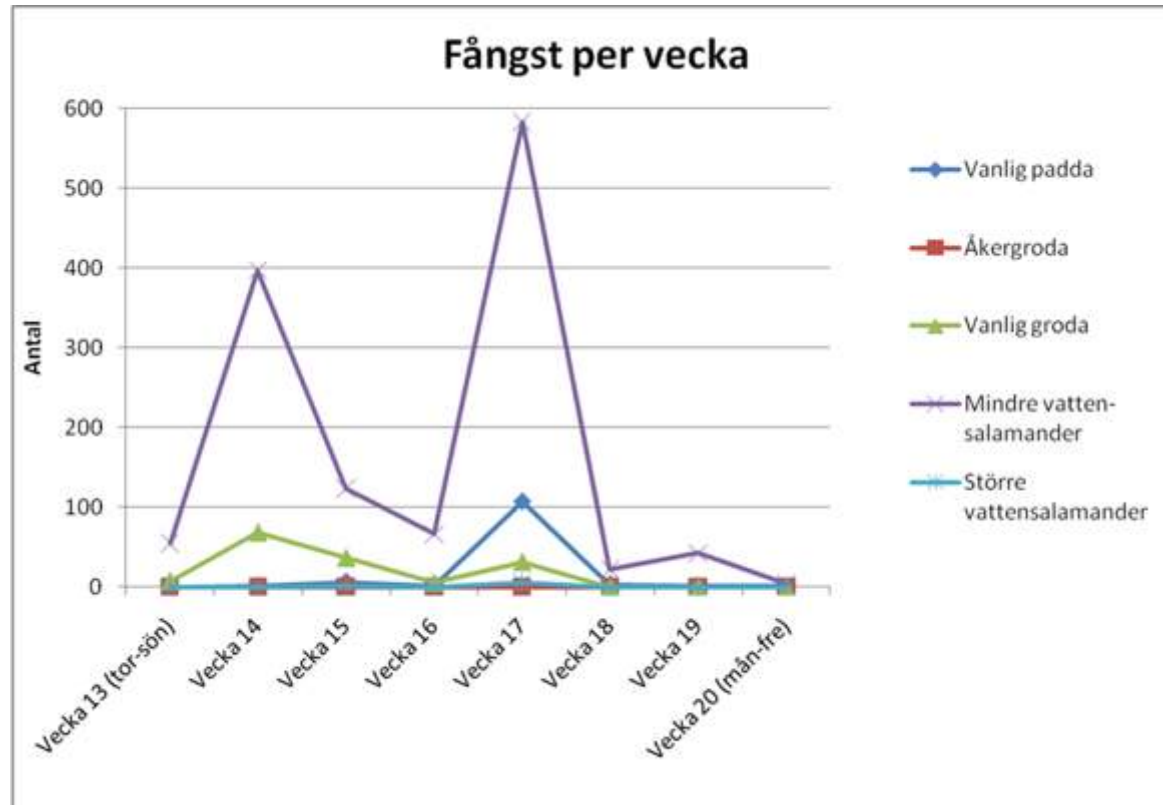
Dagvattenanläggningar och dammar för fisk/kräftor etc

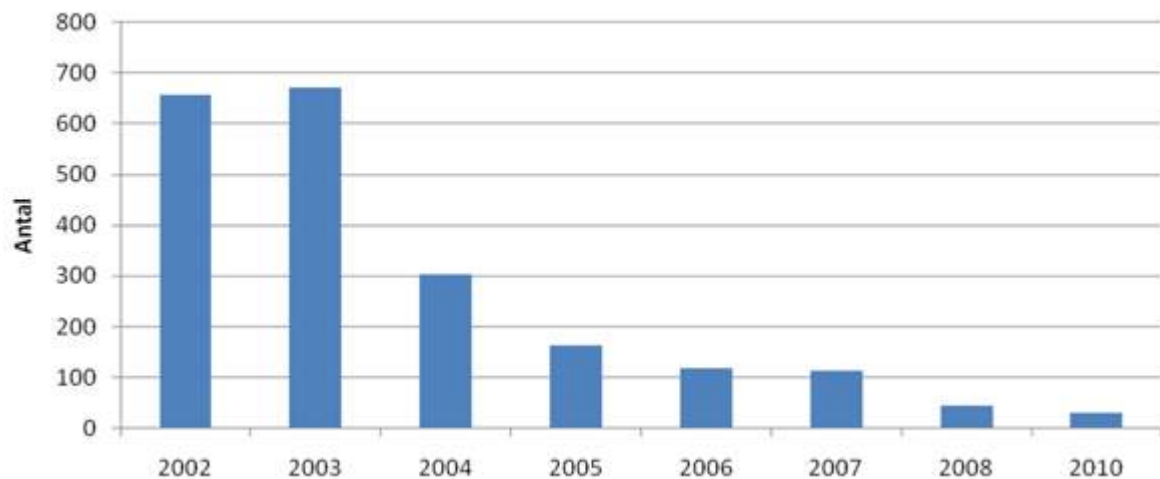
Fas 2: Undersökning via plockning - uppsamling - bärande

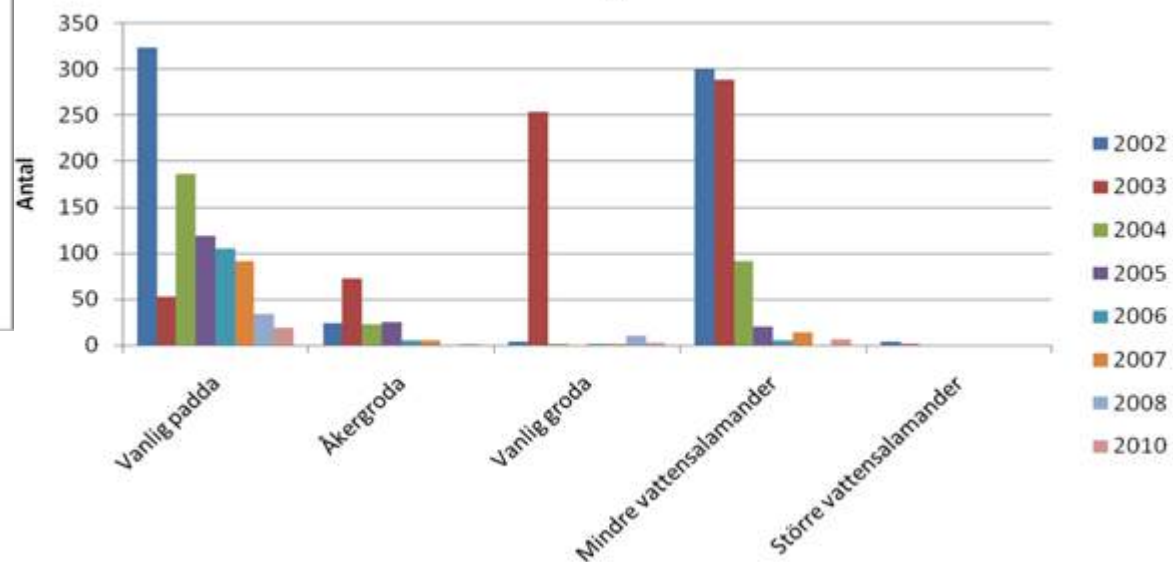
Fångstresultat 2010 i hinkar vid väg O2770, Hällekis.

Totalt antal djur per år

Artantal per år

**Ekologisk ”strömanalys”
kring E20 i Västergötland
för klövdjur, groddjur och
gräsmarksarter**

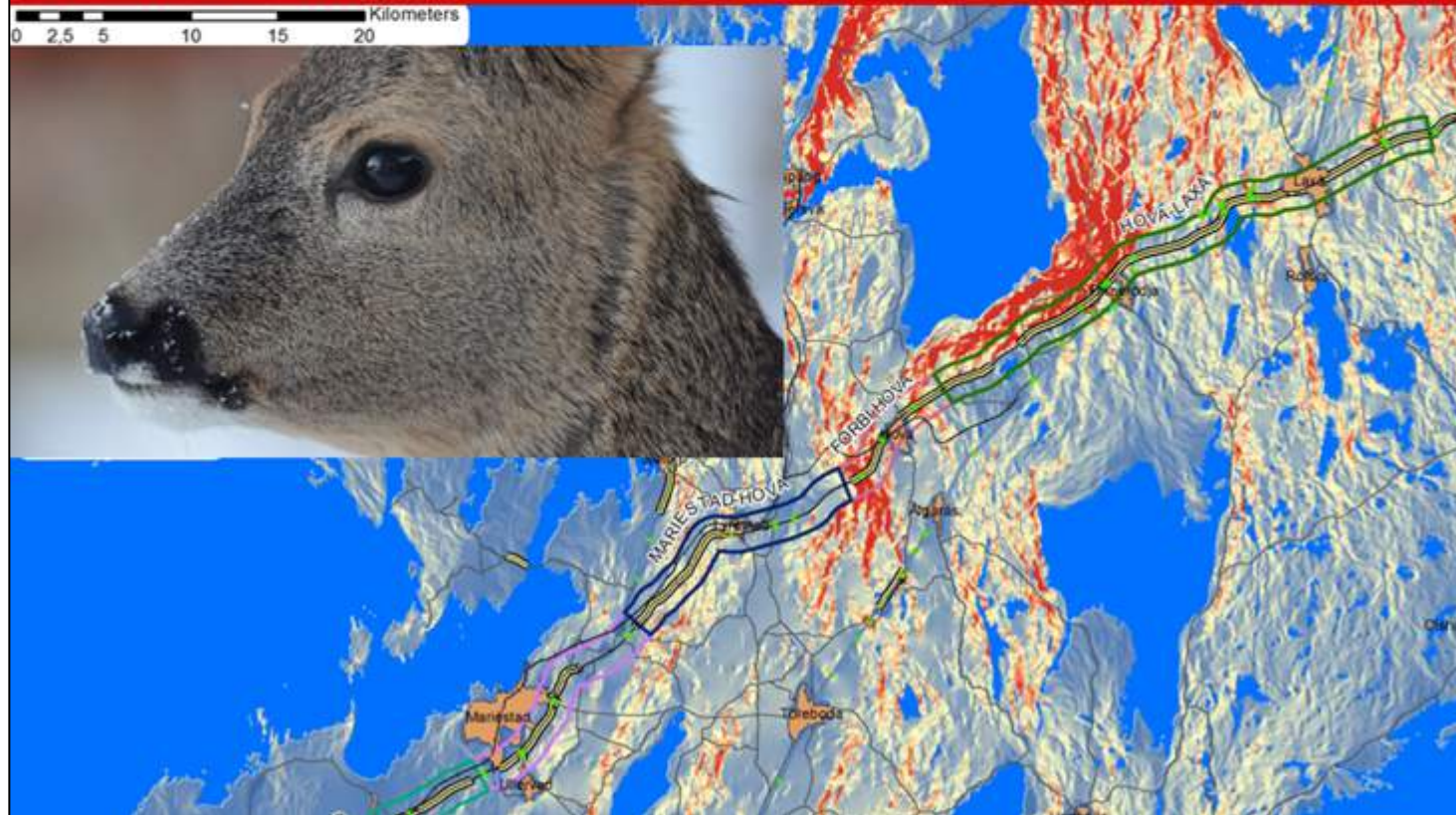

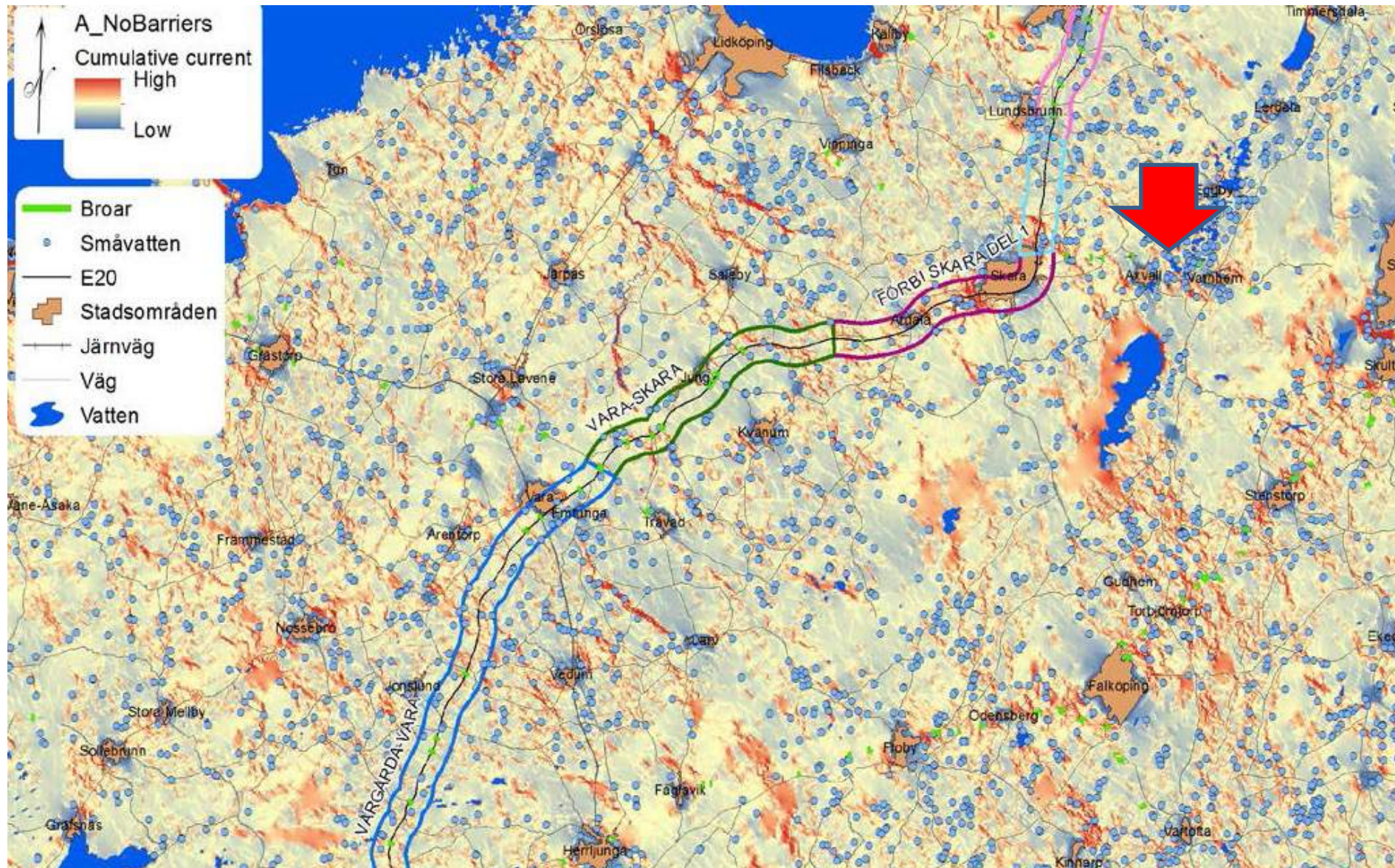
PM Övergripande planering av faunaåtgärder längs E20 i Västra Götalands län

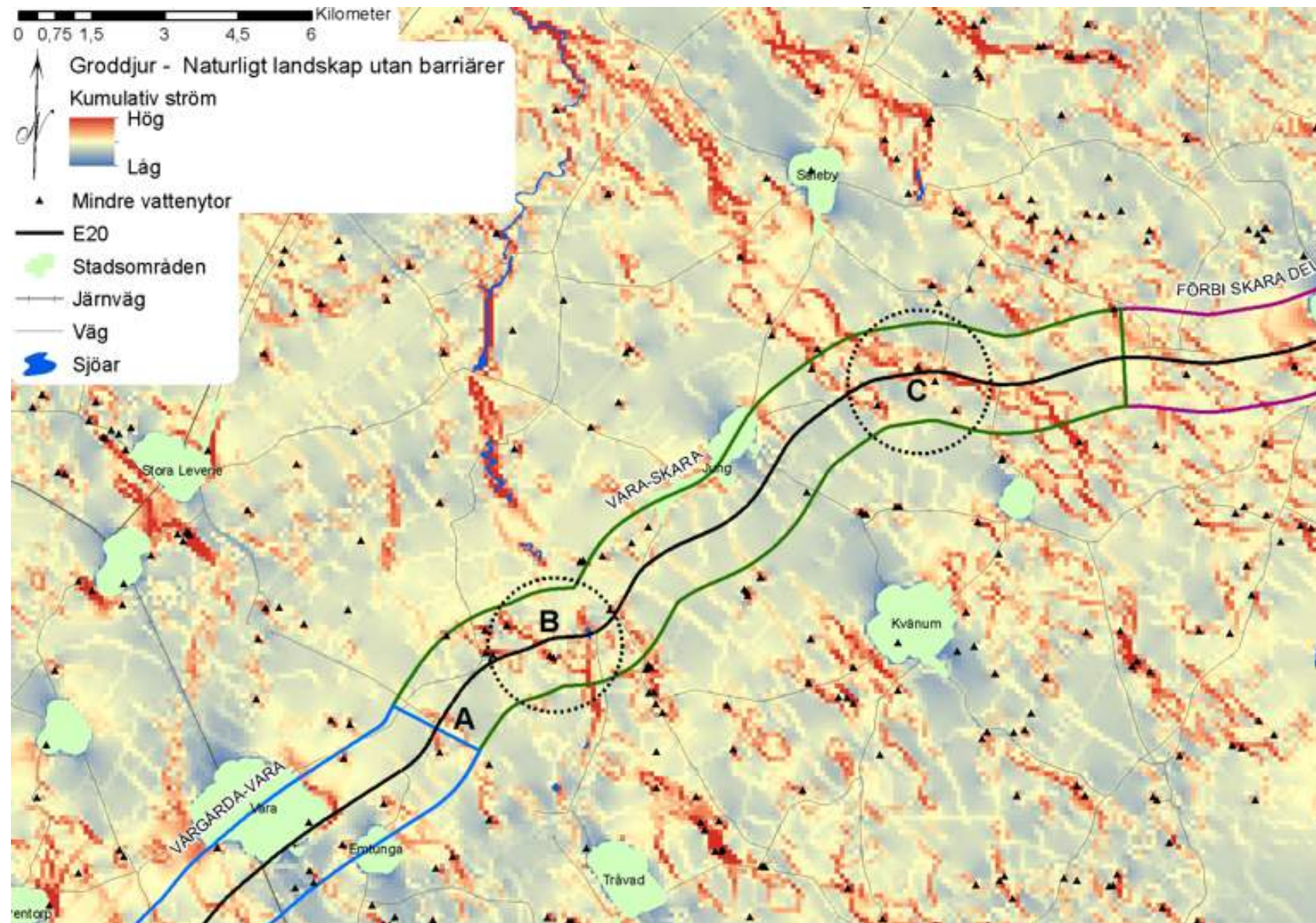
Västra Götalands Län

Version 2014-10-22, rev 2015-03-26

0 2.5 5 10 15 20 Kilometers

Planering - Verktygslådan

- Skyltning (inkl. hastighet)
- Plockning
- Tillfälliga barriärer
- Lek- och övervintringsmiljöer
- Ensidiga barriärer + lek- och övervintringsmiljöer
- Passager (trummor/tunnlar och barriärelement)

Att sätta upp skyltar på vägar med hastigheter 50 km/h och mer är ingen vidare verksam åtgärd för att skydda grodor.

Undersökande plockning

Barriärelement av plastmaterial som sammanlänkas och tar stöd mot viltstängslet på den tyska vägen B31 neu i närheten av Bodensjön. Elementen måste sedan anslutas till lämplig tunnel eller ekodukt.

Norskt salamanderhotell (Lahelldammen) samt mindre våtmark på rätt sida (Vardsjön)

Traditionella L-stöd

Stabila tungga betongelement

Polymerbetong

Plåtelement

Bristanalys 2010

Konfliktklassning	Åtgärdade brister	Ej åtgärdade brister	Påbörjade åtgärder
Tydliga konfliktpunkter	7	8	1
Troliga konfliktpunkter	-	29	-
Troligen ej konfliktpunkter	-	3	-
Oklassade	-	3	-

Ej åtgärdade tydliga konfliktpunkter

- O 1008, Bryggeridammen Grebbestad
- O 1993, Barsjön
- O 2045, Lilla-Lund-Åkersäng
- O 2537, Kotten
- O 2578, Råda mosse
- O 2691, Hökaberget
- S 604, Vassgårdasjön
- S 714, Illberg/ Norra Hyn

Befintliga groddjurspassager

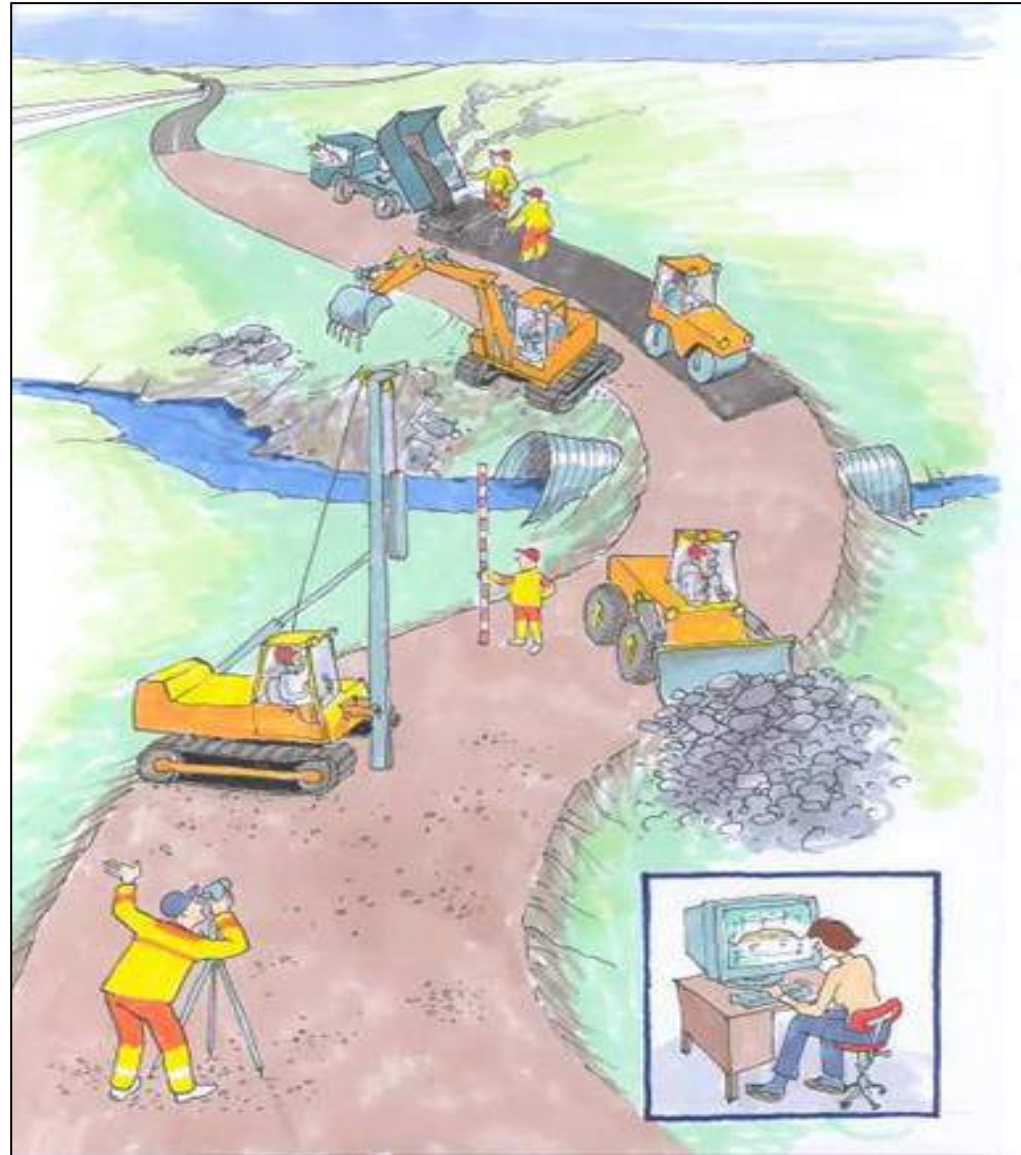
- Källemysrs groddjurspassage, UTÄNG (*IV-projekt*)
- Tränningstorpasjön, OSDAL
- Visterudsmossen, RISÄTTER
- Järnklevevattnet, SVÄLTE
- Brönbäcken, KOLLEKIND (*IV-projekt*)
- Hoppetjärnet, LUNDEN (*IV-projekt*)
- Kyrksten, ALKVETTERN
- Ässet, ÄSSET
- Björnvattnet, TORP
- Spångåns groddjurspassage, KLÄGGHULT
- Stora Vardsjön, BRYNGENÄS
- Hällekis groddjurspassage, HÖNSÄTER

Projektering

Varför är det så komplicerat ibland?

Att arbeta i projekt ...

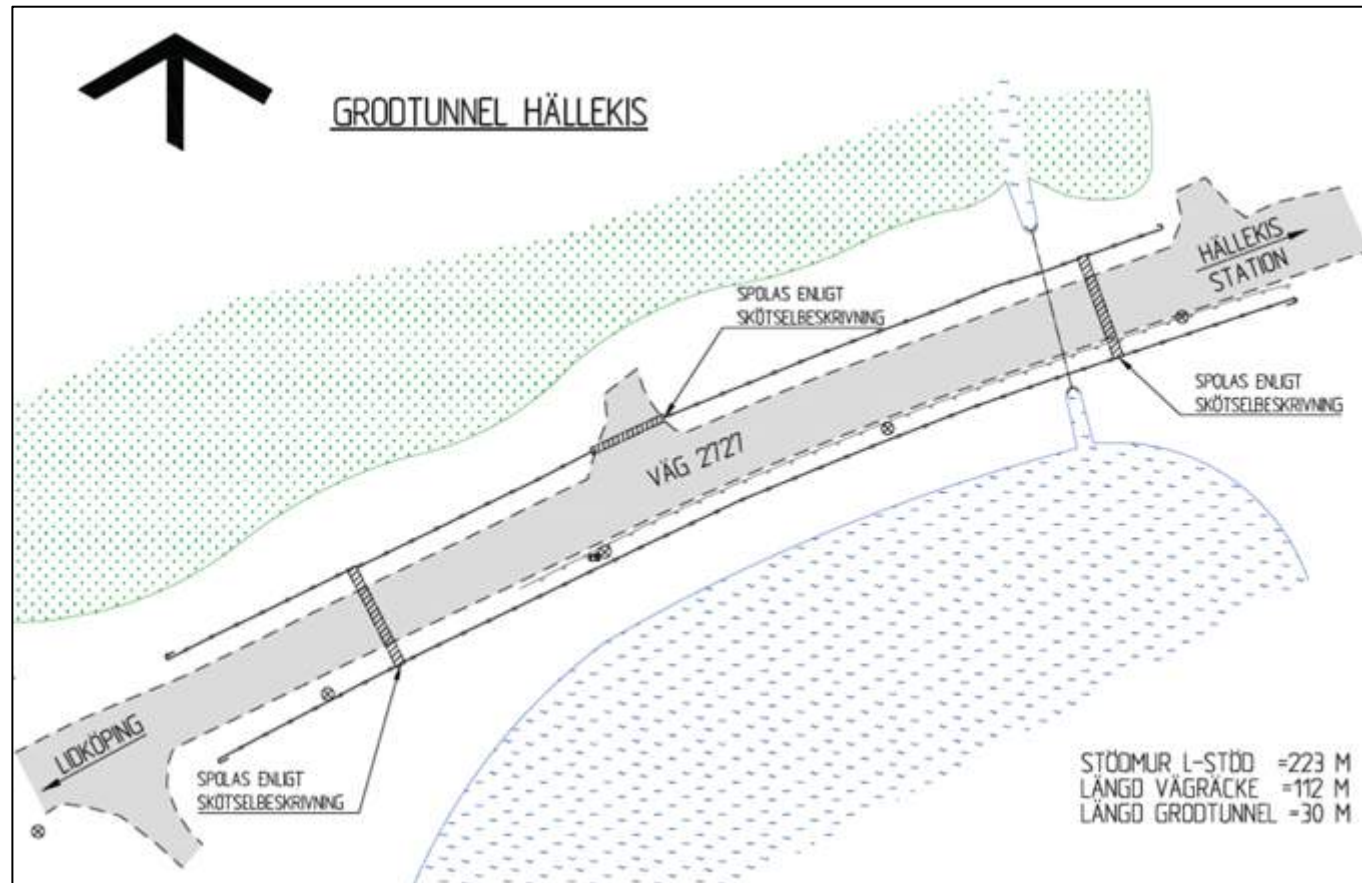

Ful- eller finprojektering

- Underhållsprojekt
- Investeringsprojekt
- Går det att lägga tilläggbeställningar i kontrakt?
- Räcker vägområdet?
- Olika entreprenadformer
- Koll på genomförandet ett problem

Beskrivande planritning över grodpassagen i Hällekis.

Problem – placering och omfattning av trummor

Problem - delade plasttrummor – olika hemmabyggen

Problem - trumanslutningar

Problem – andra problem och brister

Byggande

Byggnation

Arbete
Plockningsstudie
Planering/Utredning
Projektering
Marklösen
Ledelement
Tunnlar
Tunnelmynningar
Specialelement
Etableringskostnad
Ledningar
Markarbete
Grundläggningsmaterial
Andra markåtgärder (?)
Asfaltering
TA-åtgärder
Skötselplan
Uppföljning

Kostnader

- Anläggning av grodbarriär på befintlig väg ca 2 500-4 500 kr löpmetern (inkl tunnlar).
- På ny väg bör priset vara lägre dvs när arbetet integreras med övrigt arbete, trol ca 1 500 – 2 000 kr.

Tryckning av trummor

Underhåll

Skötselbeskrivning – kopplas till SBV

 TRAFIKVERKET

SKÖTSELBESKRIVNING 2017-10-05
Groddjurspassage

S 607, Kyrksten, ALKVETTERN

ÖSTRA VÄRMLAND

Skötselbeskrivningen är upprättad av Mats Lindqvist och Johanna Ek (JHEM).

1. Omfattning

Två stycken **delkonstruktioner**, bestående av trummor (betongrör) och ledarmar (barriärelement) längs väg E6 Världsarvet, vid Korpbacken. Områdets omfattning framgår av bifogad översiktsplan.

2. Utrustning, funktion

Konstruktion

Ledarmar, barriärelement, typ ACO-galan, västra sidan väg E6, ca 200 m.

Ledarmar, barriärelement, typ ACO-galan, östra sidan väg E6, ca 200 m.

Trummor, betong 500 mm, genom väg E6, 2 st.

3

3. Skötselbeskrivning

Utöver krav och arbeten i SBV ska följande krav/arbeten uppfyllas.

Besiktning av **grodtoppar** ska ske 1 gång per år, under oktober månad. Vid besiktning skall följande åtgärder utföras:

- **Kontroll av passagens funktion**
Passagens funktion ska säkerställas, vilket innebär att passagen ska vara hel och fri från högre vegetation, skräp och andra hinder samt att barriärelement ska vara hela och tätta vid anslutningar. Stor försiktighet behöver tas vid arbete så att betongrör och ledarmar inte skadas. Skador ska anmälas till beställaren.
- **Kontroll av slätter**
Varje år måste grus som eroderat från **grusslätter** ovanför barriärelement och trummor läggas tillbaka, eftersom grushögarna kan bidra till att djuren lyckas klättra över hindret och kommer upp på vägen.

Röjning och slätter kring passagerna ska ske 1 gång per år under oktober månad. Vedartad vegetation samt gräs och örter ska röjas minst 1,5 m framför och ovanför barriärerna, totalt 3 meter. I samband med röjning och slätter ska allt växtmaterial **samlas upp och avlägnas** från de närmaste 1,5 meterna åt varje håll från konstruktionen.

Vid avsluten av barriärelementen ska jord/grus täcka dessas baksidor och särskilda käppar bör finnas som markerar kanterna så att slätterarbetet inte slår av kanterna.

Dokumentation

Journal över inspektion/åtgärder ska dokumenteras enligt bifogad protokoll **tillsammans med fotodokumentation**.

Dokumentationen skall överlämnas till beställaren vid byggmötet närmast efter utförd besiktning.

3

Skötselanvisning Grodtunnlar Korpbacken Världsarvet

Journal År/månad: Ansvarig för journalen:

Kontroll av grodtunnlar

Föreelse	Intervall	Datum	Sign.	Behov av tilläggsåtgärd
Kontroll av passagens funktion.	1 gång/år, oktober			
Kontroll av slänter.	1 gång/år, oktober			
Slänteröjning utmed bantärelement samt trummor.	1 gång/år, oktober			

Anteckningar

2016-10-03

Figur 2. Grodtunnbarriären ska hållas fri från överhängande vegetation som möjliggör för grodduren att ta sig upp och över hindret.

Figur 3. Trupåre som går genom stenad väg.

Problem – dåligt underhåll utefter ledelement och trummor

Problem – sönderslagna anläggningsdelar

Problem – utebliven eller undermålig röjning/slätter

Slutsatser

- Fel och brister har med alla skeden att göra! Så klart!
- Vad är en brist? När bör den åtgärdas? Otydligt. Ta de tydliga fallen. Färre men bättre konstruktioner?
- Robusta konstruktioner på större vägar.
- Enkelt, kostnadseffektivt eller stort, strukturerat men dyrare. Byggs ändå ganska sällan och alla är ovana.
- Bra byggkoll oavsett entreprenadform. Lämpar sig egentligen för detaljproj oavsett arbetssätt. Titta särskilt på vissa detaljer som trummyningar, stängselsättning mm.
- Hitta rätt åtgärd för varje plats. Inga genvägar, inga budgetkonstruktioner.
- Är "normalkonstruktionen" effektiv? En huvudfråga. Eller handlar det bara om utformningen av anläggningarna?
- Efterkontroll
- Uppföljningar

Kontaktuppgifter

Mats Lindqvist
Miljöspecialist/ekolog
Vo Underhåll, Teknik & Miljö

mats.lindqvist@trafikverket.se

Direkt: 010 - 123 73 82

Mobil: 0703 - 17 44 66

Trafikverket
Kruthusgatan 17
405 33 GÖTEBORG
Tel: 0771 - 921 921
www.trafikverket.se

